

1858-05-08

AFSENDER

Elisabeth Jerichau Baumann

MODTAGER

Jens Adolf Jerichau

FAKTA

Dokumenttype:
Brev

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
London

Modtagersted:
København

Omtalte personer:
Dronning Victoria af Storbritannien og
Irland
John William Bottomley
Maria Bottomley
Georgiana Eliza Buchanan
Angela Burdett-Coutts
Charles Dickens
Marianne Margaret Egerton
Carl Joachim Hambro
Charles Hambro
Johanne Luise Heiberg
Harriet Elizabeth Leveson-Gower
Mary Moffat
Marianne Skerrett
Evelyn Stuart
Marie Emily Williams-Wynn

Arkivplacering:
Det Kongelige Bibliotek

DOKUMENTINDHOLD

Elisabeth Jerichau Baumann begynder sine fornemme visitter i London og skriver hjem og fortæller om de mange indtryk. Brevet er påbegyndt den 8. maj 1858, men det skrives over flere dage inden afsendelsen til København efter den 12. maj.

TRANSSKRIFTION

London den 8de Mai 1858

Elskede Adolf

I Dag lufter det! Det var i dag anden Gang at jeg spenderede Brougham¹ paa mig, eller rettere paa min Konst. – Vores kjære Frue Heiberg² bør ei høre denne Tilstaaelse, thi jeg kan ikke nægte at jeg her i London saa - ganske underordner min Person, som nogen Konstner er istand at gjøre det. Det er i dag for første gang at jeg med Fornøjelse har givet de svære Penge ud i London, thi jeg havde til Gjengæld den Glæde at lære flere interessante Personer at kjende. Lady Watkins Wynn³ var den ene. Prindsessens Tryllebrev⁴ øvede sin Magt over den pudrede Tjener[s] række, og jeg blev indladt i det Allerhelligste, skønt Ladyen ei var vel, og ellers ikke modtog. Men jeg blev af hende modtagen med quindelig hjemlig Hjertelighed og haaber paa at hun vil gjøre noget for mig (for Prindsessens Skyld især). I Buckingham Palace ventede jeg en heel Time til Miss Scerret⁵ kom i Forgemakket. Det var godt, at det var mig, og ikke Dig min kjære utaalmodige Ven som skulde vente. Endelig kom Sanct Petrine⁶ og lovede med sand Engelsk Hjertelighed og Ligefremhed at lade mig vide, naar Dronningen vil see mine Billeder, hvilket sandsynlig vil finde Sted sidst i kommende Uge, thi Dronningen af Portugal er nu netop her, og det forhindrer at mine Billeder strax kan sees i Bouckinghampalace. Har Konstforeningen kjøbt mit Billede. Min tredje heldige Bedrift var at blive modtaget af Lady Blantzye⁷ hvilket jeg igjen takker Mrs Buchanan⁸. Denne fornemme Dame, en Datter af Hertuginde af Southerland⁹, var usigelig

[2] elskværdig og forekommende, og lovede at interessere ydermere hendes Moder for mig, bestemte ogsaa en Time kommende Tirsdag, hvor jeg skal besøge hende (store Ting opnaaet) Nu begynder jeg med Grund at haabe et heldigt Resultat for mine Bestræbelser. Af andre Personer jeg besøgte, blev jeg endnu modtaget af en meget forekommen Dame, en Mrs Moffat¹⁰, som Comtesse Reventlow¹¹ har anbefalet mig til, og som igjen vil anbefale mig videre (dette kommer mig for som om jeg var "Sorte Peer"¹²) Det har noget lige saa forunderligt som nedtrykkende, denne Modsætning af Stillingen som jeg indtager i Hjemmet og den i det uhyre

London. Der kjendt af alle – søgt af de Fleeste – Her, søgende, med Vanskelighederne kjæmpende, for at naa Maalet for min Attro. Lad mig kun naae en Del af det jeg ønsker, og jeg skal ei klage for al den Umage, og jeg vil paatage mig den igjen, naar det skal være. Ch: Dickens¹³ Eastlake¹⁴ Miss Burdett Coutts¹⁵ og Rothschild¹⁶ har jeg ei endnu truffet hjemme, Lady Alford¹⁷ er i Rôme (det er en af de bedste af mine Anbefalinger) men ventes hjemme om to Uger. Lady Sommerset¹⁸ (Frk Bartholigns¹⁹ Anbefaling) har jeg heller ikke truffet. Jeg vil slutte disse Linier i dag med at fortælle Dig lidt om Stafford=House²⁰ Lady Blantize og Hertuginde af Southerland's Palais. Alt hvad der kan tænkes af grandios Luksus i Arkitektur, Rum Materiale, Decoration, og fremfor alt Konst vedkommende er repræsenteret i Stafford House.

[3] Store Søjler af Gjalto antico²¹ bærer Loftet, Opgangen til Galleriet finder sted gennem et uhyre Vestibule som gaar igjennem 2-3 Etager og er dekoreret med de pragtfuldeste Mesterværker af Malerkunsten, af de riigeste Chinesiske uhyre Vaser. Foden drukkner næsten i de tykke kostbare Tæpper som bedækker Gulvet og Marmor Trapperne der forsynet med forgyldte Gelænder fra to Sider fører op til Privat Galleriet hvor jeg blev modtaget af Lady Blantize. Galleriet som jeg før antydede er en lukket Skat for alle, undtagen dem som personlig bliver bekendte med Familien. Aldrig har jeg seet noget Billede²², ei i Dresden, ei i Rom, som gjorde slig gribende ophøjet og storagtet Indtryk paa mig end et af Mesterverkerne i Stafford House (gammel italienske Skole) forestillende Vor Herre Jesus Christus for Pilatos. Velsigned være den Mester som har skabt dette Værk. Denne anklagede Christus saa ophøjet og saa sorrigfuld var for mig det fuldkommenste Udtryk af Gudmennesket som led Martyrdøden for os Mennesker, ogsaa for mig. Aldrig glemmer jeg dette Billede i Livet. Denne Erindring vil ledsage og opbygge mig stedse. Med denne Erindring vil jeg ogsaa slutte for idag, det er det skønneste jeg kan tænke paa. God Nat. Vore Herre holde sin Haand over Dig over vores søde Børn og alle vores Kjære. Din Elisa.

Den 10de Idag [har] jeg været hos Bottomleys²³, som tillige med sin gode gamle Kone²⁴ og sine to Børn har det meget godt. Han kan ikke tale om overdrevent Lykke men det gaar saa jevnt godt for ham, han arbejder flittig og fortræffelig. Der er en Friskhed en Natur i hans Arbejder, en Umiddelbarhed og Kraft i Opfattelsen og Kolloritten som gjør usigelig godt, og som

[4] vidner om hans friske smukke Talent. Du vilde med mig have glædet [dig] over hans Arbejder. Vi talte meget om forrige Tider, og det gjorde mig usigelig godt at være sammen med En som rigtig kjender Dig, og

holder af Dig. – Gud skee loved at Du ikke er i mit Sted, thi Du vilde værken holde Ørene stive og have Taalmod, men Du gav det hele Pokker i Vold – jeg fortvivler slet ikke skjøndt mine Billeder ei endnu er bleven besørgede til mit Bolig, tiltrods for alle Løfter og all Tjenstvillighed. I morgen skal de endelig bestemt sendes mig, og skeer det ei saa maae jeg selv kjøre ud til Costume house for at gjøre det mulig. Min Huusandagt ligger endnu i Lasten i Dampskibet, dog er den ogsaa loved mig igaar. Fra mme Skerret fik jeg netop et meget kjært Brev, hvori hun siger mig desværre, — at Dronningen først vil see mine Billeder efter at være kommen tilbage fra Landet²⁵, henimod Slutningen af Mai. Det gjælder also igjen om at vente. — Ventetiden er jo lang, men det tydske Ordsprog hedder, was lang wird, wird gut. I morgen skal jeg see Hertuginde af Southerland, og deraf lover jeg mig meget siden hendes Datter paa hendes Vegne alt har loved mig meget. Jeg vilde helst vente med at sende dette Brev af til imorgen for at kunne sige Dig et og andet som kunde love rigtig godt. Hos Hambro havde jeg mit Album²⁶ med og deri saa han paa Din Slavinde²⁷ og Christus²⁸. Han har talt ganske bestemt om at vilde bestille hos Dig enten Christus eller Døden og Opstandelsen²⁹ om et Aar. Jeg trænger ind paa ham, at han allerede nu skulde bestemme sig til at bestille den strax, dog sagde han, at han vilde helst før tale med Charles³⁰ og Svigerdatteren³¹, som kommer fra Rom om 12 Dage. Charles har skreven til ham om hvor Christus er deilig. Hun ogsaa finder den deiligt, men har endnu større Lyst til Døden og Opstandelsen. Vil Du endelig omgaaende skrive mig hvad Christus skal koste i Livsstørrelse, og om det er over eller under 6000 Daler, jeg vidste ingen Besked. Hver Søndag er jeg hos Hambro, det er en stor Vederquægelse for mig, og jeg troer han ogsaa godt kan lide det, at udtale sig til mig. Men Kjørselen dertil koster hver gang 8 1/2 Daler.

[Følgende er skrevet efter 10. maj 1858 på ny brevside, men som fortsættelse af brevet]

[5]

Min elskede Adolf

Jeg vilde ønske Du kunde see mig her, i det deilige Roehampton³², hvor alt straalere i Solskin i underbar deilig Glands, hvor Alt er Ro og Fred. Jeg vilde ønske Du vidste hvor godt jeg har det. Jeg gik spadserere under disse Skyggefulde friske mægtige og siældne Træer ved siden af Hambro, som jeg saa meget holder af, som er en ædel herrlig Mand. Mine Stemninger har jeg udtalt i nogle smaae Digte som jeg vil sende Dig i Brevet, vil Du ogsaa læse Dem? Du dovne kjære Mand? Det gaaer saa underlig til siden jeg er i London at saa meget af det jeg føler mig næsten uafvidende faaer poetisk Form. Det gaaer mig ofte saaledes om Foraaret, ligesom om

Tanken fik Blomst. — Du kan ikke troe hvor elskværdig Hambro er. Han har en særdeles Godhed for Dig sagde han til mig. Han siger at han betragter mig, naar jeg er hos ham som et dyrebar Gode der er betroed ham. Det er ganske moersomt, som han iagttager min Toilette

[6] min Maade at være paa e t c og yttrede han sig fuldkommne tilfreds med Alt. Jeg blev igjen forsynet med et deiligt dufftende Bouquet som her Clover³³ er bedt om at fornye alletider. Du kan ellers være fuldkommen sikker paa, at den flegmatiske tørre Herr Clover bestemt ei er Forfatteren til hiint velbekjendte Digt, jeg vil heller skylde Charles³⁴, eller E Hoskjær³⁵ for at have forsøgt sig paa denne Maade. Og om mig selv vil jeg fortælle Dig at den Ro jeg nydte i Roehampton usigelig gjorde mig godt, og at jeg glæder mig til disse Stille Søndage. Jeg er meget opmærksom paa mig selv i enhver Henseende, og om jeg tilstod Dig at jeg paa quindelig Evamaneer søger at være saa behagelig som muelig, saavel mit Ydre og mit Indre vedkommende, saa bliver Du vel neppe jaloux? Hambro sagde at jeg saa nysselig ud, Bottomley fandt mig yngre i Udseendet end for 10 Aar, og Du kan troer det skurrer ikke i mine Øren, og Du leer

[7] vist nok til Gavns af dette Skriftemaal. Ak troe mig min Adolf at jeg gjenemgaaer saa megen Alvor under disse Forhold, at disse barnagtige Følelser har noget forfriskende for mig, lad kun Andre ikke vide at jeg er saadan en forfængelig Narr. Maaskee at mangen en Quinde, netop i min Alder, i Quindens Eftersommer, har lignende Følelser, som kan ikke tilstaaes? Endvidere maae jeg til min Undskyldning tilføje, at jeg sætter Priis paa, at see godt ud, allerede for den Grund skyld, at dette letter mine Forhold. Troe frem for alt at jeg er bundalvorlig tiltrods for Forfængeligheden, og at jeg vaager over denne, at den ikke faaer mere Magt med mig end tilladeligt. Marokketti³⁶ skal det gaae meget godt her. Prinds Albert interesserer sig for ham. Jeg vil besøge ham imorgen og hilse ham fra Dig. Dickens³⁷ har jeg 3 gange været hos og efterladt mit Kort og Adresse, og ingen fundet hjemme eller seet.

Det var moersomt alle de Rejer Du fangede, lad mig endvider vide hvorledes i lever og har det Du og vores elskede Børn.

Paa Fredag er jeg hos Dasent til Middag. Han har faaet Islænderinden³⁸ og er meget for glad for den.

¹ Hestetrukken vogn, ofte med et fremadrettet sæde og udkig gennem forrude. Opkaldt efter den skotske jurist Lord Brougham (1778-1868), der opfandt vogntypen i 1838-39. Brougham'en blev en ofte anvendt hestetrukken hyrevogn i London

² Johanne Luise Heiberg

³ Marie Emily Williams-Wynn

⁴ Med tryllebrev henvises der formodentlig til en introduktionsskrivelse. Hvilken prinsesse, der er tale om, fremgår dog ikke, men introduktionsskrivelsen virkede efter hensigten og gav adgang til visse cirkler blandt den engelske adel

⁵ Marianne Skerrett

⁶ Saint Petrine er muligvis en morsom omskrivning af Skt. Peter og dermed hentydes der til Marianne Skerretts rolle som dronningens vogter.

⁷ Evelyn Stuart

⁸ Georgiana Eliza Buchanan

⁹ Harriet Elizabeth Georgina Leveson-Gower

¹⁰ Mary Moffat

¹¹ Komtesse Reventlow

¹² Der hentydes til kortspillet Sorteper, hvor den spiller, der sidst i spillet sidder tilbage med Sorteperkortet, har tabt og derfor skal sværtes i ansigtet med en sveden korkprop.

¹³ Charles Dickens

¹⁴ Charles Eastlake

¹⁵ Angela Burdett-Coutts

¹⁶ Rothschild

¹⁷ Lady Alford

¹⁸ Lady Sommerset

¹⁹ Johanne Charlotte Bartholin

²⁰ Stafford House, i dag kendt som Lancaster House, er et palæ beliggende nær St. James Palace. Det var ejet af Markisen af Stafford, senere hertugen af Sutherland, en af Englands rigeste familier.

²¹ Giallo antico er en gul marmorart.

²² Omtalte maleri findes ikke i oversigten Catalogue of the Pictures in the Gallery at Stafford House fra 1862, så værket hang formentligt, som antydte i brevet, i de private gemakker.

²³ William Bottomley

²⁴ Maria Bottomley

²⁵ Ifølge dronning Victorias dagbog, opholdt hele familien sig på Osborne House, Isle of Wight, der var regentens foretrukne residens.

²⁶ Jerichau Baumann medbragte et fotoalbum med gengivelser af såvel sine som ægteemandens kunstværker. Parret anvendte flittigt den fotografiske reproduktionsteknik for at kunne fremvise værkerne på deres rejser. Blandt de benyttede københavnske fotografer finder man Edvard Meyer og Frantz Clemens Stephan Weller, der senere optræder i firmaet 'Hansen, Schou og Weller'.

²⁷ Slavinden findes i forskellige udgaver: brændt ler (Statens Museum for Kunst), gips, 1852 (Trapholt) samt marmor, 1855 (Ny Carlsberg Glyptotek).

²⁸ Kristus, gipsskulptur, 1849. Senere versioner findes bl.a. i Herlufholm Kirke.

²⁹ Dødens og Opstandelsens engle, 1850-51 (Brandts).

³⁰ Charles Hambro

³¹ Susan Hambro

³² C.J. Hambros landsted.

³³ John Clover

³⁴ Charles Hambro

³⁵ Emil Hoskier

³⁶ Carlo Marochetti

³⁷ Charles Dickens

³⁸ Et maleri af en islænderinde, som Jerichau Baumann medbragte til London og udstillede i sin private indkvartering. Omtales også i brev af 5 maj 1858 (aftenen).

[illegible]

London den 8de Mai 1838

Dr Edelste Edelst

Angefosteret Ad^l. Det var mig anden Gang at
jg, spændende Drængman naar mig, eller vedstø-
jse min Kunst. - Deres høje Frø Høiher, thi de
høje Dame tilstaaelse, thi jg kan ikke nægte at jg er
i London saa ganske uunderfuld min Person, som
nogen Kunstner er staaet at give det. Det er dog for
første Gang at jg med Lømskelt har givet de tove
Damer i London, thi jg havde til Gjengæld
min Plads at leve paa nio spanske Personer at
gjælde. Lady Catherine Wynne var den ene. Indsigt
sykkelben vøde sin Mager over den pædrede Gæver
nækte, og jg der med et til Alleværdigt, og det
Sagen er var vel, og ellers ikke nægte. Men jg blev
af hand mistagen med givende hemmelig Høiher, og
hæder paa at han vil gøre noget for mig, for
Pmøderne (Ad^l var). - Derfor har han Palace
venstet jg en hel Time til det Kædet kon-
tjortemødet. Det var godt, at det var mig, og ikke
jg men høje utaalmodige Ven som skulde vende.
Endelig kom Saint Peters og Lovet med sand
enkelte Høiherlighed og Gæstfrihed at lade mig
ære, naar Drømmingen vil se mig. Billedet herligt
sandt og vil fæde Ad^l det i Kommende alle.
Min hvide hvide Bredst var at blive med mig, og
af det Bredstge, kaldet jg igen talde.
Min Buchanan. Den første Dame, en Datter
af Hertogen af Slesvigland var angivet.

Page 2

[illegible]

Aug. 3

[illegible]